

Продовольственная и
сельскохозяйственная организация
Объединенных Наций

Кавказ жана Борбордук Азия өлкөлөрүндө азык-түлүк коопсуздугун жана тамактанууну чыңдоо

©FAO/Vesily Maximov

©FAO/Yacheklav Oseledko

©FAO/Biayna Mahari

Социалдык коргоо, тамактануу жана айыл чарба иш-чаралары менен тамак-аш системаларынын ортосундагы байланышты ишке киргизүү

Айыл жериндеги жакырчылыкты аныктаган факторлорго натыйжалуу түрдө көңүл буруу көп тармактык мамилени талап кылат. Айыл чарба, азык-түлүк коопсуздугу, тамактануу жана социалдык коргоонун ортосундагы байланышты ишке киргизүү үчүн, Долбоор өнүктүрүүнүн комплекстүү ыкмасын кабыл алат.

Аталган долбоор үч негизги компонентти камтыйт:

Саясат көрсөткүчтөрүн пилоттоо. Алты пилоттук иш- чаралары бириккен ыкманын өнүгүү натыйжаларына тийгизген таасиринин далилдик негизин улуттук, региондук жана глобалдык деңгээлдердеги негизги саясатка, мыйзам чыгарууга жана программа түзүү процесстерине туура келген натыйжалар менен биргеликте камсыз кылат.

Шайкеш келтирүү, маалымат жана агартуу боюнча иш чаралары. Саясий жана стратегиялык милдеттемелерди аткаруу максатында, долбоор башка өнөктөштөр менен саясий диалогду түзөт жана министрликтер аралык колдоону жакшыртып, азык-түлүк коопсуздугу, тамактануу, социалдык коргоо жана тамак-аш системаларындагы кызматташууга багытталган комплекстүү ыкманы колдойт.

Ыңгайлуу шарттарды камсыз кылуу. Жакшырылган саясат, мыйзам жана программалар боюнча багыт берүү жана илимий техникалык маалымат менен камсыз кылуу долбоордун өзөгү болуп саналат. Максат, азык-түлүк коопсуздугун, тамактануу, социалдык коргоо жана туруктуу айыл чарба иш-аракеттерин, мыйзам чыгаруу жана программаларды түзүү процесстерин, өзгөчө пилоттун натыйжаларын учурдагы саясатка киргизүү, кайчылаш секторлордун иш-аракеттеринин жана шайкеш келтирүүнүн мүчүлүштөрүн жана мүмкүнчүлүктөрүн аныктоо, аягында Туруктуу өнүгүүнүн максаттарына жетүү болуп саналат.

Долбоордун стратегиясы айыл чарбаны байланыштын өзөгү катары пайдалануу, азык-түлүк коопсуздугу, тамактануу аракеттери жана социалдык коргоо боюнча саясатты чыңдоо жана ишке ашыруу, глобалдык, регионалдык жана улуттук деңгээлдердин ортосундагы дараметтерди өркүндөтүү болуп саналат. Долбоордун негизги принциби “Мүмкүнчүлүктөрдү күчөтүү үчүн кубаттуулуктарды өркүндөтүү” болуп саналат.

Глобалдык деңгээл

Глобалдык деңгээлде долбоор ишке ашыруу боюнча тажрыйбаны өлкө жана аймактык деңгээлинен эл аралык аренага алып келет. Долбоор нөл деңгээлиндеги ачкачылыкка алып баруучу дүйнөлүк саясий процесстер менен өз ара байланышта: азык-түлүк коопсуздугу, тамактануу жана социалдык коргоо боюнча саясатка багытталган нормаларга, стандарттарга байланышкан ыкма ны камсыз кылат жана жол көрсөтөт; азык-түлүк коопсуздугу, тамактануу жана социалдык коргоо боюнча стратегиясын жана иштөө дараметтерин жогорулатат; маалымат жана агартуу, маалымдуулукту жогорулатуу аркылуу саясий жоопкерчиликти жана катышуусун жогорулатат, толук жана ачык саясий диалог аркылуу билим алмашууга шыктандырат, азык-түлүк коопсуздугу, тамактануу жана социалдык коргоо боюнча саясат чөйрөсүндө өнүктүрүү боюнча глобалдуу иш-чараларды уюштурат.

©FAO/Giuseppe Carotenuto

Регионалдык деңгээл

Регионалдык деңгээлде, долбоор дараметти өнүктүрүү, азык-түлүк коопсуздугу, тамактануу жана социалдык коргоо стратегияларын үйрөнүү боюнча мыкты тажрыйбаларды жана аспаптарды, анын ичинде, сезимтал социалдык коргоо, мектептин азык-түлүк жана тамактануу программаларын 3 максаттуу (Армения, Кыргызстан, Тажикстан) жана региондогу башка өлкөлөрдөн чогултат. Бул Бажы биримдигине мүчө мамлекеттердин азык-түлүк коопсуздугу, тамактануу жана социалдык коргоого карата болгон мамилелерин шайкеш кылууга жана ЕАЭБ дин мүчө мамлекеттеринин саясаты ырааттуу болушуна көмөктөшөт.

Улуттук деңгээл

Ар бир максаттык өлкөдө, “ Айыл чарба сектору менен байланышкан мектептеги азык-түлүк жана тамактануу программасы” жергиликтүү тамактануунун сапатын жогорулатуу жана түрктүү айыл чарбасын өнүктүрүүгө кеңири көмөк көрсөтүүгө багытталган түрдүү пилоттук долбоорлор ишке ашырылып жатат. Армениянын үч мектебинде, Тажикстандын 22 мектебинде бак чарбаларын түзүү иш-аракеттери жүзөгө ашырылат. Кыргызстанда айыл чарба азыктарын камсыз кылуу боюнча түрктүү борбордоштурулган моделди ишке ашыруу мүмкүнчүлүгү пайда болот; бардыгы болуп 29 мектеп жана башка коомдук мекемелерге материалдык жана техникалык жактан камсыздалган борбор кызмат көрсөтөт.

Долбоор, “Тамак-аш системаларын чыңдоо жана азыктанууга Сезимтал социалдык коргоо” аттуу бенефициарлардын жашоосун, тамактануусун жана айыл чарбаны өнүктүрүүнүн натыйжаларын жакшыртууга кошумча колдоону камсыз кылуучу эки моделди ишке ашырып жатат. “Нактай акча +(Cash +)” ыкмасы Арменияда ишке ашырылып жатат, ал эми “Өндүрүмдүү социалдык келишим/ Cash +” аттуу Кыргызстанда сыноодон өтүп жаткан модель өлкөлөрдүн улуттук социалдык коргоо программаларын байланыштырат жана тамактануу жана тамактанууга сезимтал болгон айыл чарба инновациялары боюнча окутуп жана кеңеш берүү кызматтарын көрсөтүү аркылуу балалуу үй чарбаларына колдоо көрсөтөт.

Тажикстанда, акча которууларын алуу боюнча дүйнөдөгү алдыңкы өлкөлөрдүн биринде, долбоор “ Мигранттардын үй-бүлөлөрүнө берилүүчү кошумча төлөм аркылуу экономиканын кеңири өсүшүнө өбөлгө түзүү” пилоту ишке ашырылат, эмгек мигранттарынын акча которууларын үй-бүлөлүк фермерлик чарбаларды өнүктүрүүгө инвестициялоону күчөтүү, аялдар башында турган үй-чарбаларына жана кайтып келип жаткан мигранттарга багыттоону долбоор максат кылып жатат. Катышуучулар акча которууларын (акча каражатынын 50 пайызына чейин) чакан айыл чарба долборуна инвестициялайт, ал эми каражаттын калган 50 пайызын долбоордон алат, ошол эле убакта, кесиптик багытты ФАО тарабынан алып, кошумча пайда алат.

Айыл чарба тармагына байланышкан мектептеги азык-түлүк жана тамактануу программалары

Эгерде мектептеги азык-түлүк жана тамактануу программалары комплекстүү жол менен иштелип чыккан болсо, калктын тамактануу жагынан аярлуу топторуна жетүү, ошондой эле, ачкачылыктын жана чала тоюунун себептерине көңүл буруу үчүн натыйжалуу аспаптар болушу мүмкүн. Айыл жергесинин кеңири өнүгүүсү жана тамактануудагы узак мөөнөттүү пайдага жетүү максатында ФАО мектептеги тамактануу боюнча атайын тамак-аш системаларын кабыл алууга өбөлгө түзөт.

Уюмдун стратегиясынын негизги аспекти мектептеги азык-түлүк жана тамактануу программаларын жергиликтүү дыйкандар менен байланыштыруу жана коомчулукту тартуу аркылуу жергиликтүү экономикага түрткү берүү. Мектепте өндүрүлгөн тамак-аш тиешелүү сапаттык стандарттарга жооп беришин жана жетиштүү көлөмдө мектеп окуучуларына берилишин, техникалык көрсөтмөлөрдү даярдоо жана сатып алуу менен алектенген адамдарга берилишине кепилдикти камсыз кылуу. Мындан сырткары, мектеп окуучулары арасында ден соолукка пайдалуу тамак-ашты ыктыярдуу кабыл алуу үчүн тамактануу жөнүндө билим берүү окуу программасынын бир бөлүгү катары киргизилишине колдоо көрсөтүлөт. Мисалы, мектепте бак чарбаны түзүп жатып мектеп окуучулары ден соолукка пайдалуу тамак-ашты кантип өстүрүү, ошол эле учурда азык-түлүктү туруктуу өстүрүү жөнүндө билим алышат. Аягында, уюмдун стратегиясы азык-түлүк жана тамактануу программасын ишке ашыруу үчүн натыйжалуу иштеген башкаруу жана институционалдык шарттарды түзүүгө багытталган.

Өлкөлөрдөгү өзгөчө көйгөй маселелерди чечүү үчүн, “Борбордук Азия жана Кавказдагы тандалган өлкөлөрдө азык-түлүк коопсуздугу жана тамактанууну чыңдоо үчүн дараметти иштеп чыгуу” долбоору Кыргызстан, Армения жана Тажикстанда “Айыл чарба секторуна байланышкан мектептеги азык-түлүк жана тамактануу программасын” үч башка пилот аркылуу ишке ашырып жатат. Үч негизги өлкөлөрдө ФАО айыл чарба, билим берүү, саламаттыкты сактоо, социалдык иштер жана эмгек министрликтери, Дүйнөлүк азык-түлүк программасы (WFP) Социалдык жана өнөр жай азык-түлүк тейлөө институту (SIFI) менен биргеликте иштеп жатат. Пилоттор азык-түлүк кооптуулугун жана тчала тоюну азайтууга багытталган долбоордун аракеттеринин бир бөлүгү болуп саналат, айыл чарба жана социалдык коргоо саясаттарынын ортосундагы тыгыз байланышты бекемдөө аркылуу айыл жеринде жакырчылыктын циклин бузат. Өнүктүрүүгө комплекстүү ыкманын таасиринин натыйжалуулугу жөнүндө далилдер базасын камсыз кылуу менен, бул пилоттор өлкөлөрдө жана анын чегинен тышкары, негизги саясатты жана программа процесстерин түзүүгө жардам берет.

Армения

Арменияда пилоттук долбоордун алкагында үч мектепте бак чарбасы түзүлгөн (күнөсканалардын жалпы аянты 1 100 чарчы метр). Мектептер азык-түлүк өндүрөт жана орто мектептин окуучуларына билим жана кесиптик кеңеш берүү процесси үчүн күнөсканаларды колдонушат. Максаттуу мектеп Арарат аймагындагы (Арарат Марз) Мектептеги тамактануу боюнча улуттук программага кирет.

Үч түрдүү техникалык көрсөткүчтөрү сыноодон өтүп жатат:

- Чакан күнөскана (198 м²) бир эле мектептин кошумча азык-түлүк талаптарын камсыз кылат. Бул модель 626 окуучусу бар №1 Веди баштапкы мектебинде ишке ашырылып жатат.
- Чоңураак күнөсканалар (384 м²) мектептин талаптарына туура келет жана ашыкча продукцияны сатканга мүмкүнчүлүк берет (киреше мектептин инфраструктурасын жакшыртуу үчүн колдонулат). Бул модель 457 окуучусу бар Верин Арташат орто мектебинде иштеп жатат.
- Эң ири күнөскана (528 м²) мектеп үчүн азык-түлүк өндүрөт, ошондой эле кошуна мектептерге жана жергиликтүү рынокто ашыкча продукцияны сатат. Бул модель 303 окуучусу бар Суренаван орто мектеби тарабынан тейленет.

Пилоттук долбоордун максаты жергиликтүү жамааттар менен бирдикте, мектеп бак чарбаларын өнүктүрүү, мектептин кызматкерлери жана жергиликтүү дыйкандардын дараметин өркүндөтүп, өндүрүлгөн айыл чарба азыктарын даярдап жана жергиликтүү базарда сатуу үчүн ар түрдүү шарт түзүүгө багытталган. Мындан тышкары, мектептер жана мектептеги бак чарбалар айыл чарбасын туруктуу жүргүзүү маселелери жана азык-түлүк тууралуу билим берүү жана жайылтуу үчүн колдонулууда.

Бул иш-чара Армениянын Улуттук тамактануу программасын колдоого алат, азык-түлүк жана социалдык жактан аярлуу балдарды жана алардын үй-бүлөлөрүн колдоп, азык-түлүк коопсуздугу жана чала тоюуу көйгөй маселелерин чечүү үчүн программаны ар тараптуу жана комплекстүү далилдер менен камсыз кылат. Долбоор, күнөсканаларда жашылча өндүрүүнү пландаштырган мектептер, дыйкандар жана үй чарбалары үчүн усулдук жана окутуу семинарларды иштеп чыгып жатат. Ошондой эле, мектеп кызматкерлеринин, окуучулардын, жергиликтүү дыйкандардын жана мамлекеттик кызматкерлердин туруктуу айыл чарба жана тамак-аш боюнча билимин жана мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтет, айыл чарбасын туруктуу жүргүзүү жана тамак-аш маселелери боюнча билим берүүнү өнүктүрүү үчүн мектепти аянтча катары колдонот; мектептеги тамактануу программасы, жергиликтүү айыл чарба жана экономика ортосундагы байланышты бекемдейт.

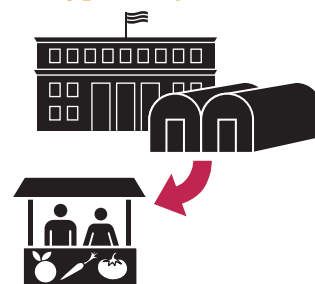

©FAO/Bizayna Mahari

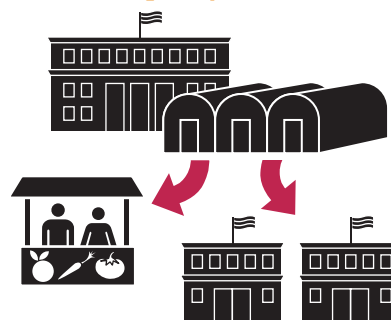
Чакан күнөскана

Чоңураак күнөскана

Эң ири күнөскана

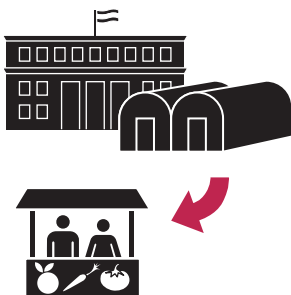
Тажикистан

Тажикистанда долбоор Вакхш, Дусти райондорунун жана Нурек шаарынын мектептери үчүн айдалган жөөктөрү бар күнөсканаларды орнотуп жатат. Бул мектеп бак чарбаларынын максаты азык-түлүк менен камсыздоо жогорулатуу жана мектеп окуучуларынын жана жергиликтүү коомчулуктардын тамак-аш муктаждыктарын канааттандыруу жана мектепте тамактандыруу үчүн каржы ресурстардын кошумча булактарын табуу.

Вакхш (10 мектеп) Дусти (9 мектеп) райондорунда жана Нурек шаарынын(1 мектеп) жыйырма мектеп 22 суук жээкчелери/ айдалган жөөктөрү бар 144 м² күнөсканалар менен камсыз кылынган, алар тамчылатып сугаруу системасы менен жабдылган.

Андан тышкары мектептер үрөн, жер семирткич, контейнерлер сыяктуу айыл-чарба ресурстары жана аспаптар менен камсыз болгон. Мектеп кызматкерлери жана жумушчулары туруктуу тамак-аш өндүрүү боюнча окутулган. Мектеп бак чарбасында өндүрүлгөн жашылча мектеп окуучуларынын азык-түлүк керектөөсүн жана тамак-аш муктаждыктары толукталган(мектептеги тамак-аш ар түрдүү жана аш болумдуулугу жогору) жана ашыкчасы жергиликтүү базарларда сатылат.

Андан тышкары, мектеп бак чарбасы айыл чарбасын туруктуу жүргүзүү жана тамак-аш маселелери боюнча мектеп окуучуларына жана коомчулукка билим берүү үчүн колдонулат. Тандалган башталгыч мектептердин 3400 окуучуларынын айрымдары тамактанууну жакшыртуу боюнча бул инновациянын натыйжасына ээ.

Бул айдалган жөөктөрү бар күнөсканалар жер кыртышын жана сууну сактоо, кыш мезгилинде өндүрүштүн көлөмүн жогорулатууга жардам берет жана айыл чарба секторунда жумуш менен камсыз болуу мүмкүнчүлүктөрүн берүү аркылуу мектептерге жана жамааттарга кошумча пайда алып келет. Айдалган жөөктөрдө азыр өстүрүлүп жаткан негизги жашылча-жемиштер помидор, жана бадыран. Долбоор суук парниктерде жашылча өндүрүүнү пландаштырган мектептер, дыйкандар жана үй чарбалары үчүн колдонмолорду жана окутуучу семинарларды иштеп чыгып жатат.

Туура жана ар түрдүү тамактануу жөнүндө илим жана билим болбосо, тамактануу боюнча узак мөөнөттүү пайда алуу мүмкүнчүлүккө жетишүү кыска убакыттын ичинде жоголору кеңири белгилүү. Мектеп бак чарбалары, анын ичинде, ден соолукка пайдалуу азык-түлүктү өстүрүүнү топуракты жакшыртуу, айлана-чөйрөнү коргоо, маркетинг ыкмаларына үйрөтүү жана окутуу, башкаларга бул тажрыйбаларды жайылтуу, жок дегенде мектеп окуучулары үчүн, үчүн ылайыктуу шарт түзүп берет. Азык-түлүк жана тамак-аш боюнча билим берүү сабагын улуттук билим берүү программасына киргизиш үчүн ФАО техникалык эксперттер, окуу программаларын иштеп чыгуучулар, мугалимдер жана башка кызыкдар тараптар менен дараметти өнүктүрүү боюнча семинарларды өтөт.

Кыргызстан

Кыргызстанда долбоор Кемин районундагы чакан фермелер өндүргөн айыл чарба азыктары менен мектептердин жана башка коомдук мекемелердин муктаждыктарын канааттандыруу үчүн туруктуу борбордоштурулган моделди иштеп чыгып жатат. Жалпысынан 29 мектеп логистикалык борбордун кызматтарынан пайда алат, мектептин тамактануу боюнча программасы менен жергиликтүү тамак-аш өндүрүүчүлөр ортосундагы күчтүү байланыш жергиликтүү экономиканын өнүгүүсүнө көмөк көрсөтөт.

Логистикалык борбор мектептер үчүн азык -түлүктү сатып алуу жана камсыздоо моделдин борборлоштурулган негизги элементи болуп саналат. Ал жерде мөмө-жемиштер, жашылчалар, жумуртка жана балыкты туруктуу сактоо жана бөлүштүрүү үчүн бардык зарыл болгон техника: 270 м² сактоочу муздак жай, транспорттук каражаттар жана азык-түлүк коопсуздугун жана сапатын көзөмөлдөө / күбөлүк алуу үчүн үчүн лабораториясы бар.

Бир жагынан логистикалык борбору жергиликтүү дыйкандарга азык-түлүк өндүрүшүн өнүктүрүүгө жана сатуу рыногун камсыз кылат, ал эми экинчи жагынан мектепте тамактануу үчүн сапаттуу жана ар түрлүү жергиликтүү продукцияны мектептерге сатып, жардам берет. Мектептерди азык-түлүк менен камсыз кылуу үчүн бул модель экономикалык масштабынан улам абдан натыйжалуу болуп саналат: айыл чарба азыктарын чакан өндүрүүчүлөрдөн жана сатуучулардан сатып алууга мүмкүнчүлүк берет; жагымдуу баа менен көп өлчөмдөгү продукцияны сатып алат; транспорттук чыгымдарды азайтат жана; сапатын көзөмөлдөө жана мониторинг жүргүзүү бир жерде жүргүзүлөт. Мындан тышкары, Логистикалык борбору төмөндөгү иштерди аткарат:

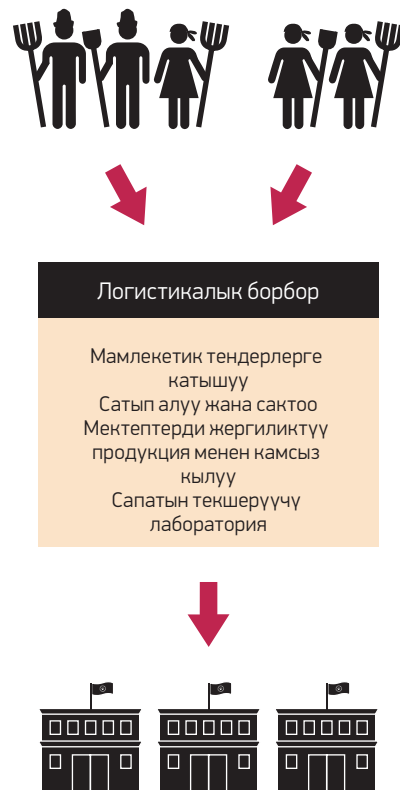
- i) мектептерди азык-түлүк менен камсыз кылуу боюнча мамлекеттик тендерлерге катышат;
- II) мектептерди жергиликтүү азык-түлүк менен камсыз кылат;
- III) жергиликтүү дыйкандардын продукциясын сатып алат жана сактайт
- IV) тамак-аш азыктарынын сапатын лабораторияда контролдойт.

Логистикалык борбору Чүй облусунун Кемин районунда 29 мектептин 1- 4 класска чейинки мектеп окуучуларына пайда алып келет. Бул кийлигишүү башталгыч мектептин 10 000 ден 12 000 ге чейинки окуучуларын жана болжол менен 50 жергиликтүү чакан өндүрүүчүлөрдү камтыйт.

Иштеп жаткан жана пландаштырылган көлөмүнө ылайык, атап айтканда, баа жана сапаттын контролдоо жагынан логистикалык борбору тамак-аш азыктары менен камсыз кылуу боюнча мамлекеттик тендерлерде атаандаштыкты көрсөтө алат. Бул мектептер жана жергиликтүү айыл чарба өндүрүүчүлөрү ортосундагы байланыш катары иштейт. Бул өз ара иш-чарасы райондун экономикасын өнүктүрүүгө жана мектептин тамак-аш программасын иштеп чыгууда коомчулуктун бир кыйла жигердүү катышуусуна салымын кошот.

©FAO/Alma Karsymbek

Азык-түлүк системасын азыктанууга сезимтал болгон социалдык коргоо менен бекемдөө: “Акча каражаттары Плюс (Кэш+)”

©FAO/Vyacheslav Oseledko

ФАО колдоого алган далилдери көрсөткөндөй, калктын жакыр жана аялдуу топтору, эгерде жетиштүү каражаттар жана мүмкүнчүлүктөр менен камсыз болсо, жергиликтүү жана улуттук экономикалык өсүшүнө салым кошо алат. Социалдык коргоо үшүл мүмкүнчүлүктөрдү ача алат. Алдын ала эсептелген, үзгүлтүксүз жана ири социалдык программаларга жетүү (мисалы, нактадай акча которууларын) мүмкүнчүлүгү азык-түлүк коопсуздугун жогорулатат, саламаттык сактоо жана билим берүүнүн жеткиликтүүлүгүн камсыз кылат - ошондой эле өгдүрүштүк жана экономикалык таасирин иштеп чыгат, айыл чарба иштерин алдыга жылдыруу үчүн айыл чарба ресурстарды сатып алуу, жана жалданма жумуштан чарбалык ишканаларга өтөт.

Бирок, ФАО, социалдык коргоо ошондой эле маанилүү коомдук жана экономикалык таасирин жаратат деп тааныйт; ал өзү жалгыз элди жакырчылыктан алып чыгуу үчүн туруктуу түрткү бере албайт. Ошондуктан, бирдиктүү ыкмага (Социалдык коргоо ПЛЮС) муктаж.

Социалдык коргоо же Кэш + (плюс) иш-чаралары жакыр үй-бүлөлөрдүн жашоо жана өндүрүштүк иш-аракеттеринин мүмкүнчүлүктөрүн күчөтүүгө жана акча которуулардын ресурстар, каражаттар жана/же окутуу, жайылтуу ортосундагы ийкемдүү айкалышын камсыз кылуу аркылуу аракет кылышат.

Кыргызстан

Кыргызстандын Өкмөтү ФАО го, ай сайын жөлөк пүл алуучу төмөн кирешелүү балалуу үй-бүлөлөрдү (MBLIF) иш-чаралардын топтомдору менен камсыз кылуу үчүн колдоо көрсөтүп, алардын жакырчылыктан чыгуу жолдорун колдоо үчүн альтернативдүү социалдык келишимди иштеп чыгуу жана ишке ашыруу боюнча пилоттук долбоорун түзүү жөнүндөгү өтүнүч менен кайрылды. ФАО азыркы учурда Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан MBLIF схемасы боюнча берилип жаткан акчалай жөлөк пүлдарды мүмкүн болгон өндүрүштүк иш-чаралардын тандалма менюсү менен (тандалып алынган аймактарды жана иштеп жаткан кошумча нарк чынжырчаларынын мүмкүнчүлүктөрүн талдоо негизинде) толуктоону сунуштайт. Бул көрсөткүчтөр тамактанууга сезгич жана/же климаттын өзгөрүшүнө чыдамкай айыл чарба иш-чараларын камтыйт. Бул үч көрсөткүчтөр төмөнкүлөргө багытталган: а) үй-чарбасынын тамактануусун жакшыртуу үчүн короодогу бак чарба(тамак-аштын түрдүүлүгү) жана өзүнө-өзү жетиштүү; II) үй-чарбанын тамактануусун өнүктүрүш үчүн чакан топтому (тамак-аштын түрдүүлүгү); жана III) үй чарбалардын киреше алып келүүчү мүмкүнчүлүктөрүн алдыга жылдыруу. Тандап алган вариантына жараша, бенефициарлар эрте жазында себиле турган уруктар топтомун жана кеч күздө корголуучу жер түрүн алат. Ошондой эле үй чарбалары, түшүмдүүлүктү жакшыртыш үчүн органикалык жер семирткичтерди алат жана климаттын өзгөрүүсү боюнча айыл чарба тажрыйбаларына салым кошот.

Корголуучу жер вариантын тандаган үй-чарбалары мобилдик түннель күнөсканаларды да алышат (123). Бардык пилоттук долбоордун пайдалануучулары агротехникалык окутуу, технологиялык билим жана тамактануу боюнча билим алышат. Бенефициарлар, ошондой эле айыл өкмөттөргө коомдук маселелер боюнча адистердин жана айылдык бийликтин жакын көзөмөлүндө болушат. Кэш + моделини өнүгүү масштабы жөнүндө маалымат бериш үчүн ФАО Кыргызстанда Акча каражаттары Плюс (Кэш +) процесстери жана пайдалары боюнча далилдерди иштеп чыгууну колдойт.

Армения

Армения өкмөтү калктын аярлуу топторунун натыйжалуу катышуусун колдоо ыкмасын кайра карап жатат. Бул контекстте, эмгек жана социалдык иштер министрлигинин жумуш менен камсыз кылуу агенттиги жакырчылыкты кыскартууга көмөк көрсөтүү боюнча тармактык катышуусун кеңейтиш үчүн азыркы программаларды кайра иштеп чыгат. ФАО Армения өкмөтүнүн айыл жеринде үй-бүлө жөлөкпүлдарды алуучулардын жакырчылыктан чыгуу жолдору боюнча идеясын колдойт, анын ичине натыйжалуу катышуу жана азык-түлүк коопсуздугун, тамактанууну жакшыртууну колдогон түрктүү биринин артынан бири аткарылуучу ыкма кирет. Долбоор Эмгек жана социалдык иштер министрлиги менен Айыл чарба Министрлигин чогуу бириктирип, социалдык коргоо менен тамактанууга сезимтал болгон айыл чарбаны бириктире турган диалогду түзүп, айылжергесиндеги бенефициарлар үчүн пилоттук долбоорду иштеп чыгып жана жүзөгө ашырууну колдойт. Процесс өзү тармактар аралык байланышты түзүп, келечектеги биргелешкен иш-чараларга өз салымын кошот.

Кэш + пилоттук долбоору Эмгек жана социалдык иштер министрлигитарабынан берилип жаткан активдүү акчалай төлөмдөр схемасына кошумча катары, түрлөрдүн тизмесиндеги өндүрүштүк ичинде камтылган иш-чаралар менен коштоону сунуштайт, мисалы көчөттөрдү жана үй канаттууларын берүү сыяктуу, ошондой эле, ресурстар активдер жана окутуулар тандалып алынган аймакта үй-чарбалардын жашоо шарты жана мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен камсыз кылынат. Мындан тышкары, бул ыкмалар, мисалы, азык-түлүк, тамак-аш жана айыл чарба боюнча билим берүү сыяктуу тамактанууга сезимтал иш-чаралары менен коштолот. Бул пилоттук долбоор Армения өкмөтүнө айыл жергесиндеги жакырларга багытталган өндүрүштүк киргизүү стратегиясын аныктоо үчүн колдоо көрсөтөт.

Тажик Республикасында кеңири экономикалык өсүүнү айыл чарбага жана агробизнеске кошумча субсидия аркылуу колдоо

©FAO/Vasily Maximov

Тажикстан региондогу эмгек мигранттарынын ири булактарынын бири болуп саналат, ошондой эле, негизинен Россия жана Казакстандан келген ири акча которууларды алуучулардын бири. Жылга жараша, жеке акча которууларды (ИДПга карата% менен) алуу 20 40 пайызга чейин түрдүүлөнөт, ал тургай, жогору болот, анткени акча каражаттары ортомчулар, достор же үй-бүлө мүчөлөрү сыяктуу расмий эмес каналдар аркылуу үйлөрүнө жиберилет. Бул өлкөдөгү инвестициялардын эң чоң булагы болушу мүмкүн, бирок, тилекке каршы, элеттик агрардык сектордо акча которуулардын өнүгүү дарамети дээрлик пайдаланылбайт. Чынында эле, акча которуулардын басымдуу көпчүлүгү (90 пайызга чейин) негизги жеке муктаждыктарына жумшалат (азык-түлүк керектөөсү, турак-жай, билим берүү, ж.б.), бир аз эле бөлүгү сактык каражат жана айыл жергесинде инвестиция катары пайдаланылат. Эгерде ушул акча которууларын айыл чарбасына, өлкөнүн экономикасында экинчи орунда турган секторго жумшалса, бирок ал азыркы учурда төмөн өндүрүмдүүлүктөн жабыр тартып келет, азык-түлүк коопсуздугу жана тамактануу, жумушка орношуу жана кеңири өсүү жагынан айыл жергесин өнүктүрүүгө каталитикалык таасирлери тиймек.

Мигранттык тармактар жана кайра кайтып келген мигранттар көндүмдөрдү, ноу-хау, жана технологияларды уюштурууга жардам берет, ошондой эле, айыл чарба жана инвестицияларды колдойт, анын ичинде айыл жеринде иш менен камсыз кылуу мүмкүнчүлүктөрүн өнүктүрүүгө салым кошо алат. Алардын акча которуулары, айрыкча, айыл чарбаны өнүктүрүү аркылуу азык-түлүк коопсуздугун жана жакырчылыкты кыскартуу, мигранттардын өнүгүү мүмкүнчүлүктөрүн пайдалануу жолу менен ишке ашырылышы мүмкүн. Ошондуктан, акча которуулары ар тараптуу өнүгүү, азык-түлүк коопсуздугу жана тамактануу маселелерине таасир берет, айыл чарба секторун бир кыйла натыйжалуу тармакка айландыруу жана иш менен камсыз кылуу системасын түзүү; өндүрүштүк, нарк кошуу жана кызматтарды түзөт; айыл чарба бизнесинде татыктуу эмгек жана иш менен камсыз кылууну колдоо.

Бул пилоттук долбоор айыл чарбасына жана жалпы эле Тажикстандын туруктуу өнүгүүсүнө салым кошуу максатында эмгек мигранттарынын жана алардын үй-бүлөлөрүн адамдык жана каржылык ресурстарын тартууга багытталган.

Бул пилот аркылуу FAO мигранттар жана алардын үй-бүлөлөрүнө жана жамааттарга мөмө-жемиш, жашылча өстүрүү жана мал чарбасында, айыл чарбасында чакан жана орто масштабдуу долбоорлорду түзүүдө көмөк көрсөтөт. Бул долбоор “1 + 1 ыкмасын” колдонот: мигрант тарабынан салынган акчалай инвестициялардын ар бир доллары үчүн, долбоордун каражаттарынан кошумча 1 долларды жеткиликтүү кылат.

каражаттар. Мындан тышкары, дараметин өнүктүрүү программалары айыл чарба секторунда чакан жана орто бизнести өнүктүрүү боюнча көндүмдөрүн курууга мигранттардын үй-бүлөлөрүнө жардам берет.

Долбоор коомчулуктун катышуусуна мүмкүнчүлүк жарыялайт. Кызыккандар кыскача инвестициялык сунушту киргизет, ал ФАО жана Тажикстан Республикасынын Өкмөтү тарабынан алдын ала текшерилет. Пилоттук программага катышууга жарамдуу болуш үчүн, талапкерлер мигранттар же кайрылман, биринчи даражада тууганынан акча алып турган үй-милдеттерин аткарган аялдар, же аргасыз кайтып келип, чет өлкөгө кайра мигрант болуп кетүү мүмкүнчүлүгү жок экендиги далилденген кишилер болушу керек. Мигранттар барган сайын өз мекенине кайра кайтып келип жатышат жана аргасыз кайтып келгендер да бар, аларды коомго кайрадан туруктуу кошуу абдан маанилүү жана аларга жумушчу орундарын түзүүнү талап кылат.

Талапкерлер андан ары бизнес-пландарына укуктук идеяларды кошуш үчүн адистерден колдоо алышат. Көзөмөл боюнча комитети акыркы арыздарды карап чыгып баалайт, жана гранттарды накталай акча катарында берет - атап айтканда, банкомат картасы аркылуу. Каржылык колдоодон тышкары, пилоттук долбоор айыл чарба секторунда чакан жана орто бизнести өнүктүрүү боюнча көндүмдөрдүн дараметин өнүктүрүү программаларын камтыйт. Программалар конкреттүү суб-секторго тийиштүү техникалык аймактарды камтыйт, кошумча нарктын чынжырчасы, мисалы, өндүрүү, кайра иштетүү жана маркетинг жана ишкердик көндүмдөрдү жана ишкердикти өнүктүрүү, анын ичинде өз ара байланышкан темалар.

ФАО гранттардын аткарылышын көзөмөлдөйт жана Өкмөт тарабынан карала турган жетишкендиктерди, кыйынчылыктарды жана сунуштарды камтыган техникалык отчетту түзөт. Эмгек жана калкты иш менен камсыз кылуу министрлиги, Айыл чарба министрлиги; Экономикалык өнүгүү, соода жана каржы министрлиги; Эл аралык миграция уюму жана Улуттук фермерлер бирикмеси менен биргеликте пилоттук долбоор Тажикстандын Хиссор жана Жалолодин Балххи райондорунда ишке ашырылып жатат.

Россия Федерациясында каржылоо

ФАО-Россия кызматташтыгы аймакта жана бүткүл дүйнө жүзү боюнча демилгелерди өнүктүрүү үчүн колдоо көрсөтүүнү, ошондой эле ФАОнун Россияга көрсөткөн жардамын камтыйт. “ Борбордук Азия жана Кавказдагы тандалган өлкөлөрдө азык-түлүк коопсуздугу жана тамактанууну күчөтүү дараметин өркүндөтүү” долбоор(Россия Федерациясы тарабынан каржыланган), аймактагы стратегиялык маселелерди ортомчу катары жана жетиштүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылуу боюнча сектор аралык кызматташтыкты өнүктүрүү айыл чарба, тамак-аш, саламаттык сактоо, билим берүү жана социалдык коргоо секторлорунда өз убагында натыйжалуу окуу усулдук каражаттар менен камсыз кылууну башкаруу.

Отдел по вопросам экономики сельскохозяйственного развития(ESA)

Продовольственная и сельскохозяйственная организация Объединенных Наций(ФАО)

Viale delle Terme di Caracalla, 00153 Рим, Италия

www.fao.org/in-action/fsn-caucasus-asia

Некоторые права защищены. Лицензия С указанием авторства – Некоммерческая-
С сохранением условий3.0 Межправительственная организация(CC BY-NC-SA 3.0 IGO)